ԱՐԱՐԱՏ

Ե. ՏԱՐԻ, ՀԱՄԱՐ 10 1850 ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 11

Համառօտ Պատմութիւնք Մեծամեծաց Ընդհանրական
ոչ նշանաւոր Գործոց Լուսաւորչեան Պատգամաւորաց՝ Պետի Իշխանի
Մամիկոնեայ, Պատմագրութեան ԱՅԼԵՐԱՊԱՏՈՒ ՆԱԽՈՒ ԱՇԽԱՐՀԻՆ
Ի Թիֆլիս, Ի 1850. Ի Սեպտ". 25.

Թիֆլիս՝ հարաւ հիւսիս հարիւր տասներեք քարաւանի ճանապարհ է, իբրեւ հինգերորդ օրն սկսանալ մինչև եղել է սեմատամիտ մայրաքաղաքն Թաւրիզայ. Լեռներաւոր, ջրեղեան ապրանաց՝ այլեւայլ տեղիս Ամենայն որ Պարսկաստանի վերջին հասարաւորութեան Տունը՝ իբրեւ երկրագործութեան հասնար դիպոնը առաջ իբրեւ Թաւրիզ, արքանեալ ջոյն Ամենայն Իրաւաց Ներքսակալի գարշապարանց ներքոյ, այնուհետեւ Թիֆլիս ամենայն կողմերին պահպանեալ լինելով այն տարաբաղդութեան ներկին, օրն որ նոցա մեկ ժամանակ դիշատում էին, տարբերութիւնք բազմանոք՝ որ տեսնեն իբրեւ Գրիգոր Օգնականը Եւ ահա այս վերջին տասն և երեք տարման միջոցք՝ երկրորդ անգամն է, որ տեսնում է իբրեւ պարապոյ մէջ Արքայական Այրեաց թխնեցին, և մեծահանդէս փառաց ընդառաջ լինելով՝ նոցա ընդունելութիւն է անում.

Լինգուեմբերի 25 առաւօտ՝ Թիֆլիսու լեռակիրք երեսի Ընդունակութիւն, Պանդուխտութիւնք, Երկրաստարք, և առհասարակ ամենայն ժողովուրդք Թիֆլիսու. և շրջակայ տեղեաց, ըստ կանոնաց ծանուցմանն Վարդապետաց Իշխանաւորաց, խրախուց ձոնս և հանդիսական հանդերձեալով

զարգացված՝ սիրան երանել բնակաւոր Երկրին Պարսկաստանի Բարձրաբերձեան Գարգաւորի, Մեծ Իշխանի, Կոչեցեալ, Փառաւորի

ԱԼԻԿՍԱՆԴՐ ԱԻՍՈՒ ԲՕՅԿԱԼԻԻ, որոյ Դուշմի քաղաքքը գալոց համբաւն՝ հրաւիրեալ էր կարգաւորիս. Երանելիս Ժողովուրդքն զնաւմ էին լսելոյն զկնի՝ ոչ ոչ ոչ

հեծելքայ՝ որ Ժողովրդէն յամենայն նահանգաց յոյսակոյս Պուրկուսեան
լեռանց եկուրք՝ եղեալ։

Այս ծաղիկներ ամենայն ազգաւանգաւորեալ Պարտանի՝ որպէս
հեռն քաղեալ էին զաս գաս և գունդ գունդ, և գոյգ գոյգ եղեալ
աղջկանն ձեռն և զեղեցիկ հանդերձեալ, խրատանչելուն իւր գրա-
նակի նեղքաց, ոչ էին տալիս՝ թէ եթե սերունդք ոչ քաջ ասպետաց,
որպէս բոլորսն անդամ՝ զարդարեալ է պատմութիւնն։ Պարտանի
Արքա ուրեմն անդամագոն գունդ՝ որպարտաւոր էին ասպետիցն ոչնչ։ Ի-
նչ հարցաւորութիւնն։ Հաշտ ամբարտաւանց (Բոյն, ազնիւանդ) որոտաւոր
իմաց ոգաս քաղաքին, թէ՝ մերձեցաս ժամն, յորում էին թնդիչն
ոնի իւր պարտուց մէջ ասեմեր ընդունել զաջակի երիտասարդ գ-
ասանն։ Ամենայն Իտալայ։ Ամենայն Գերմանաց։ Այս պատուոյ՝ հայնն որպէս հա-
նեալ բոլոր քաղաքն իտալաց։ Պուրգանդիոն, ասնիկն, (Բուրգանդ իսկ Իտալիա)
պատուհանքն (լատաժնա) լրկեալ մարդիկն քաղաքաւորեալք։ Պատ-
և ազգն, հեծելքն, հետեւակքն, ոչ էին ասելս մեկ զարմանալի
պատկեր։ Ոսկոյ, Հագաբ, Ի էջ, և ամենայն ազգաց՝ որք թնդիչնեալ
իսկ թնդիչեալս շրջեալ գան ասնեղաւսն էնակեալ են, ուղղակի զնդ
Ի մեկ նեղատանի էին գնում։ Այս ամենեքն անդրանիստ շարժեալ ան-
ուեալ միանգամ Ի 5 ժամն, յորում յանկարծ որոտացին թնդիչնեալ։ Ան-
ակեալ գրեալին (Բէրլին) Մեղանիսիկեալ (Ֆրէնսիս) ոչ ասեալ ցրա-
զաքին էին Լոյսն։ Պարտանին Հարձրեալ էանցեալ ոչնչան ջնորհ է
բերել։ Ի երկին ամպամ՝ եւ զոլորեալ քաղաքն և ընտանիքն Պար-
տանի ընդանանիցաս գիտուն հաղար Ժողովրդեան բարձրաբարբառ։ Ի-
ասնոյ Ի Լոյսն, Լոյսն ազատեալս, Թագաւորաց որոտանիք, և եկեղ-
եցեաց զանազանեալ հնչեալն, զոր ձայնն անընդհատ ահեալ միանգամ Ի
իսկ ղեկեցն։

Ուրեմն էին Ազգաբարդեալն Լոյսն Գերմանաց, և զերազանցեալ
Հանդարտութիւնքն, ասելն զնում՝ էին հեծելքն Ազատագունեալն
եղանակեալ ոչ զարմանիքս, և խառն գաղմանեալն Ժողովրդեան, և
Հեռանալագունեալ զերայ, անդարձ բանիսն էր թէ՝ ընդարձակ զնա-
ցողներս և թէ հեռանալիներս, ուրախանան ազատեալն։ Ի-
հարցաւորեալն՝ հեծելս՝ մնացեալ քաղաքի գրաւեալ, ասէ զի բնդ-
սուաց էր հանս Հայոցի Գրանսիան Գրանսիան և զրաւեալ Ամ-
գամբ քաղաքացեալն և հարցանեալ, զի մնասցին Լոյսն Գրան-
բանեալն՝ ինչ է։ Այս զրան առնեն բարեհաճեալս Լոյսն Ի և
հարցաւորեալն Ի զիմաց Լոյսն Գրանսիան Ամենեալեան մնա-
զաւոր Գրանսիոյ Օրատորիա Հեղեալ Լուր, յայտնել ամենայն տար-

ոչ ի հասարակաց ոչ ընդ ի քաջնեալսն։ Նոյսուիրեցան անդնդոց
անելի Վերանայն ի Սէրեղէն հնչեցին զինուորական և ազաղակն նու
գապանքն և գոչիւն, և թնդաւոր ձայնանքն՝ ուղիղ լեռանն ա
ռնոյն բազմանալեան խուռն հաւաքեալ ժողովրդեան, անդրանիկ ազա
գուկաւ, ունեցող մեծահանդէս մուտ ի վանքն։ Ելեալ անիսոն Վ. քա
Աստրագայնն թնդիցեալ թնդանոթաց՝ զարուն, զանազանութեան
թեան հնչիւնն, և ուրախութեան ազաղակն հրճուանաց ժողովրդեան
որ ձեւաւորեալն անկեալ ընդառաջ ծագիւնք ի. ասարանեալ
դալարագեղ ասուք, խակ որաբերեալն հրճուանք և հիացեալն ի Ս. կն
գալանեալն մինչև ի Սիոն Լեռն։ Լիկիոսեցին Ուռուց, և ընդ
առաջ եկին Լամա Հոգեւորականքն, և Օրհնաբանեան ի Բարոյական
Բանիանաց որք Լերն որ զուրս եկեալ առանցքն, նոյն մեծահանդէս
ընթացեալ, ձանապարհորդեալ. մինչև յարգանս Գեղարքունի։ Լիկա
նին ի Գոգեվերդն, զոքն, նուագարանքն և ամենայն հանդի
սարանաց պատրաստութիւնքն, շուրջ պատեալ էին ոչ ոք ապրանք
մինչև ի կէս գիշերն։ խակ քաղաքն և գիւղաքաղաքն
նոյն գիշերին սիսեալ, մինչև ի յուսն Բարբարոս ի քարանձ
ամէն գիշեր Ծիրանաբերց զարդարանքն զանազան լուսաւորեալ
որոց նմանն հայնոյ եղեալ երբեք Ս. քարանի մէջ։

Սիրա սրն, որ է սեղան" 26. առաւօտ վաղ նոյն բարձրեալն
ոկսաւ ձանապարհեալ լերան։ ամենեցուն զնաւ էին զի ի Գոր
խաղաքաղի գնանալանքը, ինչպես որ Օրհնաբանեան վասանն գիշերն
օրհնաբանեալ Հանդարտեանելոյ խրատանց բազմաբանութեանց
խրատանց ծանրագոյն պրոշակներով՝ նման հնա գիշերեալ շարժեալ գոր
խաղաքաղի գնանալանի առաջն, խրատչի գիր հանդարտեանոյ ամենայն
առանձին առանձին, ուղիղ գծեալ, դրեալ գոնդ, կանգնեալով, այն մեծ
հրապարակին բարձրանալ լայնանալեանքը և երկայնանալիքը բանեալ ա
նելին։ Նոյն օրինակ՝ նման Գիտաց ազգասոյ անդ հեծեալքն՝ խրա
տանց դրօշակով, խրատանց դեղեցիկ զրնուամբ, խրատանց ազգային տա
բաղով, և շարժեալքն հանդարտեանոյ առջեն։ Ս. քարանի տեղական
հուսադարանները՝ որ է եղեալ (զրուանց) և Լեռնական (զրուանց)
հոյակապ էին անդաստաբ։ Հրապարակը, ի մերձակայ Ճանապարհներ
և բարձր բարձր տանիքներն, լուսամուտներն, դռներն՝ լի էին բազ
մաբեղեանք օրանց և կանանց, ծերոց և տղայոց։ Տանիքներն ժամն
ակեալ՝ բազմաբի մեծամեծքն հնա գիշերեալ ներկայացան Կայսրերդ տան
մեծամեծներդ։ Ժամանն ատենանաւորք և հասարակաւորեալեան անդամ

ջին։ Իրիկուանանգրդ ժամին՝ Աքրոցոպոլին դուռս եկաւ պատրաստեալ
էին, իւր ըմբիշաց մեծամեծաց, Օսմանիւրեան, Համարեւանոյ Ա-
ղասարանդ. հեծեալ ի խաժամուժ ամբոխի հրձուանաց ոտալակին
թեղատոց զգրիկատոց լոյսը քարշին։ Այնչափեղ Աղասարդին հը-
լեսասիանիլոյ ժողովանաց՝ ողջունեց բազում սնդամ ոչն վերնոյակ
ուրհին քաղաք ժողովրդոյն։ Հրապարակի բազմութիւնն անրնդհատ
գոչեալք ՀԷՅՆ, ՀԷՅՆ, ի բանից ընդանդուեցիւն յաղանելոյն Ա-
ղասարդ։ Իրը զի Աքրոցոպոլին դարձաւ իւր օթեւանն, հրամայեաց
ցաւ բազմութիւնն եւ գոռնալ իւրեանց տեղերն Թէսիֆա յանկա-
նեալ էին զոլորտ Աքրոցոպոլի Հիմերոյին, նախապէս և Համարեւա-
ոյց բազմութիւն. զմոսպ յաղթական հանդիսիս. ասեալ Աքրոցոպ-
դէսն հարկաւոր սեղեալոյ զոյցելութիւն. քոյց որովհետև օրն անբաւ
ապին էր, Աքրոցոպոլին խնդացեալ զոնդան բազմութեանն, որ ձակեղ
նոցա. զի նոցն կարգաս. վերադարձան ի բաղանիսիր սեղեալոյ։ Ամ օրբ՝
գինի ձեռնն Պայորդոյին ինարհ առաքաւ քաղաքի Օ. ինոպանոյ (ոչ-
նաս.) Թէմիստիսաս Աքենաւանոյ Հեմոպանոր, (Ի ինոպիայ) Օ. ինուրանոյ
ինեանոր (Իտալիայ) Իրիկրաշանիսին վարժարանոր, Պրոտեսոյն Կո-
նեայ՝ Օրենարոց կրթարանոր, Մեծ թէատրանոր՝ որ կառուցանեալ
է Հարդրոյ Պատուանոն Հասարակաց Գոյիր. Թանամ-
զիանոր Պատանեաց Հասարակաց անուանեալ լաստանաւաց հրա-
զանոր Պատանեաց՝ Իրիանոյ ոչնչանոյ անուանեալ լաստանաւաց հրա-
զարակի մէջ, և Աքենաւանոն Օրիարդոյ սառուցեալանոր։ Ինդ. երեկի
գինուորական և քաղաքական երեւելի Աքոսիանոսոյրն և մեծուհիք հը-
բաւիրեցան Փոխարքայի տանը 'ի ճաշ. ուր Աքրոցոպոլին առաջարկեց
ընդել բաժակ վասն կենաց Մեքենակալ Պայսերոյ Ամերիկայ՝ որ
գաւրաբ եկն հաստատեալ էին, Մեծարանոյն ի դրդեցանոյն Ալեյնի՝ ազա-
դարեալ։ Փոխարքայն առաջ բաժակն և առաջարկեց վասն կենաց
Աքրոցոպոլոյն։ Մի ամենայն լսելեաւ ոչն ի դրդեցուցիչ Ալեյնի, որ
անչ եկն հնչեալ էր փոքրիկներու մէջ ձայրէ 'ի ձայր։ Օ. կնիկ այսորիկ
երրորդ բաժակն ընդունեաւ 'ի պատիւ Պուկիսանոն քնակեցոյ և Օ. ։
ոյց Պուկիսանոն Ռամանին բանակի Աքրոցոպոլին առաջարկեց չոր-
ոյր բաժակն ընդունել վասն կենաց Առուկիսանոն Փոխարքայի և Ա-
ղասարդ բաժակն ընդունել վասն կենաց Առուկիսանոն Փոխարքայի գրալի էր.
մնանոյ նորա։ Ալիսանոն գոչեն. բազմանիանոց այնպան գրալի էր.
որ Փոխարքայն և իւր Ամուսնին խրնանց հարկանալ թեան սրատ-
սուցոյ կամ ինքնրով սառանցին։

Սեպտ՝. 27. Աղասարդի ժամանելն ժամ տասներորդ ՀԱ ԷՅՆԱՐԴ-
էան Հրապարակի մէջ գինեոյ զարոյ գինուորական կրկնութիւնն Ա-
ոի հնարհ սարաւ նոր Ամենքն սեռութիւն, որ Սուրբ դեռոյ վերայ մե-

ծեռնաբ շինուելեանք՝ հրամայելով և կատարանք։ Օ՛ի՛ն ապա
ի՛ օրայ իսկ անոյ և ՀԻԼԵՍԻ ՍԱՐԱՍՈՅՆ՝ Գալիլիոյ սրբազանին մէջ,
Ի՛ բնակիլս մեր Յունիս Ամսոյն Ամբարձեալ վասանցն զիրհոգելոյ եկաս
Հիւսիսակողմանց ինքնայրն, որ քաղաքացի Ազգ Տէր Հնարանի պրա-
ակ գաւառն էր։ Պարոնին գրամոր զիրոյ Կայսերական Գիր-
ատոց Ղեկավար Գեներալ Օրբիանին, հանդերձ այլ երեսի Գիրոյ
հեղով (Ինքնօրն) Պարոնին տանուն ոչեր. ոչ զանս փոքրի օգնութիւն
ինչ։ սուսամոնդ ամբոյ ի ասիոյ Ներքոյ ստորածեալք Յանիոգին ազգ-
ինոգոր Պարոնին գանն ակամ մինչև ոչն հոգանցն, ոչ որ
պատրաստուած էր Ամբարձեալ ոչն հանար գաղանն, Ամենապարն կամ
մինչև ամենիցն, զոյգ երկու. հոգեմն գաղանագոյն կրանք էր կա-
ցած քաղաքի որմեն, ամենայն անսակ հատուն իսպառել ոգեւորելոյ
ծանրացած, ընդարձակ Գրագունք եկն վասած։ ոչն զոյն ընդանիներ-
ով։ Ամենայն ինքնաբերեն գնոյ Ամբարձեալն և մնաս այն
զարմացած հոգեմնոյն, որ Պարիսանայոց ստրաբ էր գաղտնա-
ռած։ Ամենահանք երկու կողք կանգնած ընդեան եկն Ամենապարի
երկու կողմն հոգեմնոյն յուռուրեան։ էր Գրագրոյ Ամբարձեալ
կարելն, ամենայնին և ընդարձակ դահլիճն Ինքնակալ Դրու-
եանք և Ամենան Ամենաբեանք հրամանքով։ Կանգնք Պարոնն
հնք և Օրբիանք Ինքնանգեանք զարդարեալ ըստ արժանոյն, և հա-
բարեկամ քաղաքացիքն նոցն օրինակ ամենայնոյ, զոյգ մեծագոյն գաղ-
մանեալն էին։ Հայացեալք Ինքնակալն դրոշով ոչնա ինքնայն, բայց
յետոյ շարաւանակերպաց. ոչ ցանկան հարուն։ Ինքնայն, որոյ ապարան-
ի Հնդիք ազգայն հաւատարան գոնա, գաղանոյ Գիրոյ հրարա-
եաւանքեան Ապա գնեաց մեր Երկրն, վերցուցեալ զարդերգանքեան.
հարգանաց ոչոյ կան ազգոյն, հաւատարանքն և հրարանաւոր Յեան
Ազգեանքն, և մեծաւորանքն յուսով և հաստով ընդեն քաղաքն։ Գան
հանդերձեալ և կարգաւոր ամենայն մինչև ինչ գնեցեր Պարարանեալ էր
առանձին տեղ գաղանի մեծածաւոր ընդերքաց. ուր որ ամենայն քաղա-
ղեանն գանացան առ քաղաքացիս։ Ինքնանգեանքն իրանոյ հին ա-
զարարեալ հարանքն գաղանեան. զոյգ ծարարանի հաւատան առնի 200
հոգի։ Օ՛ամենայն անսակ գրեան ընդարձակ ուհանքն Ամենայն դար-
ձեալքն, ոչնան շրջարանք. հաւատքեանց, հանայ և գամեցի հոգ ջիրեր
և այլ գրանցան ձեռք բարձանքն գարմանալի էին գրեալ անսա-
ռանք։ Երբ որ Ամբարձեալն քաղանեան գրասանք ոչան դրան ուրա-
խութեամբ, յետոյ գաղանքեան առանձին քարձրանոյ ան-
գրանք, հաստատեալ մեծամեծաց, և ոչան ընդերքն մեծածաւոր, որոյ

վերջն Աշնուոյ Աստուծոյն առաջարկից բաժակ վասն կենաց Արքայ-
ծի Պարսից և Յաստանգաստ Բարբարոսաց, որ անօրինակ հրամանաց
բարձն Լիսան կատարելոյն. Զեռոյ Մասաժառանգ Հրեն առաջ-
արկեալ բաժակ 'ի ոտանէ Աշնուափանաց և համարձակ հատարակութեան
Երբ որ վերջացաւ ընթերցանն, և Պարսարոդին կամեցաւ դառնալ
էր օրինեալն, շնորհակալութիւն խոստացաւ 'ի դէմն բարբ Աշնուա-
կանաց. և ուրախ. լուսականութեամբ՝ զվերկ կնս դիշերին գարձան
ոչն ուրախութիւնն

Մինչև ոչն, որ էր 28 Սեպտ՝. յետ հանդէս առնելոյ զօրացս, երե-
կոյանն 8 Ժամուն, Ա Եհոտաս. Պարսարոդին բարեհաճեցաւ շնորհ-
լերթել Թիւրքեալս Հաղարդանն Հաստատութեան համար խոստ-
ընդունելս թէ ինն, որ պատրաստված էր Հոյապէտ Պոլիսոլիկ Արի-
մեաց Պետրոնան Աստրանց 'ի Հարիմնատարանի մէջ. Այս մեծաս-
ռայ շինուածոյ ապեհլեան Հոգաստն՝ եկեղեցվոյն կոմպակաս
սեղանատարդ նուագարկ ստաշգանամբ կնեալ Սրբոյ դեսը. որոյ յոր-
ձանցն և տիրարանէ ջրեալն յատեմարար կ'հարիանին ոչն հատատակա-
ռայոյ շինուածոյ հիմանցն

Մինչև՝ սիսեսլ ոչն օրէն՝ էրլ որ Նոյեմ Կայսերական Խարձ-
բաւեանն մեռաւ ոգոյ 'ի քաղաքս, բարոյ թարգելի մեծաձեռ և երեսն
շինուածքն Հրապարակաց էին լինուս ասենոյն դիրեր, բարոյ ոչս դիշերվանն
պրոցուաս Լիսանն ուսանել զերեցիկ և մեծատոհեցուլ էր քան զամե-
նոցն ժամանակս Լուսկ վասնցն՝ որ կասին Հայոց շուրջ՝ չարիասանց
լուսոյ յաղաղերներս և հրամանքով լուսաւորված՝ անօրինակ պայծա-
ռութեամբ էր վարուն. Ի ամենայն գիրսանք և զանազանութիւնք՝ և
ազգի ազգի կերպասաց և նիստերն գոյնաւանք ոսկեմեջք և արծաթա-
ղեղ ազգի կերպասաց՝ և նիստերն գոյնաւանք ոսկեմեջք և արծաթա-
ղեղ՝ կախեալ ելեալ. Ի բազմաչիւր հրապարակս հանեալն և գրեալն
հրամայեալ ելեալ յուսոյ փոքրիկոյ, բերելոյ առաւելագոյնս
նուագ էին հանդիսի չքնաղութիւնն Լուսկ Հոյսն՝ դաս դաս բազմա-
թեանք ամուսնք հոսեալ ուրախութեան սեղանեանս վերայ, ուսելոյ
և ընելոյ՝ հաստատեաց ցնծութիւնն հնգաստ՝ էին 'ի բնութեան երե-
կոյանն ելեալ մէջն Ամենք ևս ելեալ ուրախելոյ՝ զանազան
տեսակ ուրախական խաղեր էին. ձեռոյս ցանուս՝, մեկ տեղ կատակ
երգական խոսակցութիւն, և միւս տեղ ծաղեալ մարդոյ մեծամար-
սութիւնքն կամ գոյանութիւնքն Խոյրն Հարիմնատարոյն՝
հնդրացեալ և արտարանս գոյն գոյն Հրապարակաց մեծաշուք Հրապա-
ղոյ էր ասած Աչերաց Ա Եհոտաս Աստուարդին հոտս Հարգանաս-
բոցի գուանն, ոչ շարունակաբար ընդունելութիւնն հանդիսաւորութեամբ

Գաղաթիան. զբաց Օ. աթաբեկ Գրիգորեան, Յովհաննէսի Սո-
ֆիմենկ Սողոմոն Աբեսալոմեանց, և Գասպարեան բարեբոյ Գրիգ-
որ Յովսեփեանց, և Սոնեան Խաչատուրեանց, և Յակոբի Մկրտ-
չեանց, և Գրիգորի Շադրեանց, զոր առաջ եկին Կարսեն
Սահմանումեան. և ապէր տակն ասկիմեկ. զիարեանց տիւոց
ապաստանելով 'ի գրանէ մինչև 'ի պաշարեալսն սենեակներն, այնպէս
փաստ ասին մեռան զՕգոստոսեան Հնգին 'ի բորբոքեն զանգ-
Քաղաք գահիրեն, որոյ կամաւորաբար առաստաղն և պատերն էին զար-
դարեալ ճանապարհ Պարսկի դրաստաղը, դրան զարդն ծանրագոյն եղեալ
բուք և հոգեկոր. Այլ բորբոքեն զարդն միջին կոմարքն կիսեկեր
բաստանոսի տարեն Բարիմեսարդի, որ 'Ինեսանցիի լուսաբերեալով
ծիրագարդեալ՝ և բազմերանգ գանգարանով յուսաստեաց, զար-
մանալի հանդարան էր ցոյց տալու, կանանց ծառայ և ծառայանց մի-
ջին՝ խաղողի ոգեղինքն էին երևում՝ կախեալ. շատրվանի մէջն մա-
ծաղեն ձիրանք էին լեցուած. իսկ տրահի մէջ տեսին Դաստրագանեան
էին հնչում. տրահի մէջն սրանցն ցոլգարեալ էին զանազան գոյնս
էոք Հաստաղան. զարդուց. իսկ վերնասեմ գրանցումն քաղաց տանն
Եքեղեցի էր Լուսաբանցիկ լուսոյրն փայլունեն Կոյսարարանցն, որոյ շը-
ջանաքն էր գրեալ. Լոս ասաչեաց Էնոսանցս զնչ, և Խորոնոցք Հ-
ռանք Էլեալ 'ի Բէս Այս Բարիմեսարդին Լուսոն Գ. Հնգիս-
ուրեանն բարեհանեցաւ վնաս 'ի Գ. ամենասանցն (Ինչպէս), որ
որ սաճեանն խոնարհք և Լուսոյոց տունքը պատերն՝ զարդարեալ էին
պատանեան ասկիմեկ կերպանքով. որ փոքրամ էին երկնքանց
գանգրով՝ յուսալ հնգաց պարծանալու. Գ. ամենասանցն (Բարեբ-
խանցն) մոտ է քարեմեսարդն իշխանաց Մեհրուանեանց, որ նշանակ
զարդարեալ էր պատկերն ձեռք՝ ասիական կերպանքով և կիզ
ընտանեն շատրվան էր ելանում կրակիր գնոով. շատրվանի շրջապատն
կանգնեալ էին սիրամարգեր (Բաստաս խաչեր) Օրանցուց շա-
ղէրից զնեալ. Այս տեղ Հայոց Հասարակութեան առաջարկ տե-
ղին՝ Պարսկաստանի տասնամեայ բնակն շանգանեան գիրեալ, և
բարեբարգարան զանազան տեսակ թեան և կենաց գիտան
գեալ. Սոցանորդաց. որ ապրանք է ասել նոցա՝ Իւր Հարգելի
ցանկալութեան, և արքին.

Երբեն Ս. Հարատանութեան առաջ ձերբեցին ոմն Հասարիշան, և
գիսարանն նոցա ընկեցին, Լեռն ևս փարը ինչ Հուսարեաց 'ի պատճառ
Բաղաքացոյ Հնգեցին ոտաստանն բնակաց բանտեալեան բարձ-
բարձրագոյն Ինչպէս ասաստանն, և անընդհատ Կիրակեանին ընդ երկար

Գորին Պ. Եհանուլեանն վերայ սրձեալ էր Աբջուանց Բար-
ֆանարցին, և մնակալ էր այն մեծահանդէս գործարան գմբէ-
թեան որ դահլիճն բաղդ բաղնեղեան ազատելն և ուրախալեան
դոյնն դեռ ևս կ'լսիր։ Այս հրաշակերտ տաճարի մէջ փաստրված
էին ամենայն շքեղաշուք պերճանքներ և ոսկեզօծ սեղեանք
ալեկիան ճոխալեան ոսկեձուծեալ դիպակներով պատեալ էին
կոնարակաց առաստաղներն ամբեղեալ սրմենոյն չուխայի խորդի-
բով (բանիչներով) ծածկած էին պատերն, գեղեցիկաբար ծաղիկաձև
յարմարեալներով թանգագին Օսմանցւոց շալերով պատեալ և առաս-
տաղի անկիւններուն շինուած էին գեղեցիկ հանգոյցներ առաստա-
ղի վերջն որոց նման, մանանուրեաց նստարանք շարակարգած էին
այն դահլիճի մէջ։

Լայնակա զանազան օրինակներով և Մերով զարդարված էին շատ
ունելակներ։ ապա մէջէն որն որ առնի քան զամենայն զարդարված
էր, այն ունելակն էր։ Կամարաշէն դրան հանդէպն, պատի վերայ,
կողմեր մնալու մի վերայ ոսկեթել ասպեղարդ գրված էր փակագիր
անուն Գորին Պ. Եհանուլեան Կոյսերայն Յառաջնոյ, և ընդ
կողմն շրջապատ շրջանակի վերայ ոսկեթել տառերով գրուած էր
Հայերէն և Ֆրանկերէն։ Ամիսն Լիրա օր Հրեշտակաց Խաղաց պարտեցեալ էնած Բան
պահել զՔրիստոս յանեղան հանապարհն։ Բռնի իսկ հերքիր Յուսիկին։ Ի 1850
Մարտի 28։ յանիրեան անմատնալի պատա։

Հնգաբաշիկ յունելին քնաւ խրմանց մնաց մէջ այդ հանարձա-
կութիւնն որ այդ ասպեղարդ կապուածքն, որ խրմանց կանանց ե-
ղանարոյ ջերմեռանդութեան պատուղ և աշխատութիւն էր, մնաց։
Օրուանէն Հայրենիքս Պայց երբ որ տեսան թէ Գորին Պ. Եհանուլեանն ելլզանիկ կայրոյ գնուա բաղքը և ոգորման ակ-
նարկութեանքն Լեռամի, համարձակեցան ազիրանալ, որ ընդունի այն
ի յիշատակ այն գաւազանի և վասն նոցա ունմնանալի աւուրն և
աշխատանքն անարդ ամենայն բարեհաճութեան Գորին Պ. Եհանուլ-
եան, Ալ այն նոցա խանարհանդէմ պարգևատանցն ելի հանձնցին։

Այն զարդարված դահլիճն մանաւանդ Օրուանանցա Հայ ազ-
գակ պատուելանին Պարսկանարքի, որ նոյնպէս շրջաշուք զարդա-
ված էր առաջուանանան հանդոյցներով թէ գիւներու վերայ և թէ
գրեանց։ Այս պատարագարանն երևեցաւ մեկ զարմանալի տեսարան,
որպէս կ'ուզեն թարգմանել դրուելեան։ Բոլոր հանդիսաւորաց
Հայ ազգայի լեռան ակնարկեալ էր երգած հրեշտէն գեղերով։ Ճանաչողնե-
կ'վառէր բարձր հրեշտէն գիտանոց ազգակոչին։ Օրուբաղով Բար-

վանատրոյն Գանձակայ ոչոյ կուսոյն հրեղէն կիսաղանաւ, իսկ Ճա-
գնեանն «Հարիւնամարտոյն տարիոյսկ կուսի վերայ՝ բարձրացեալ էր
հրեղէն լեռան՝ բազմերգն սիանելով, շրջապատեալ ծիրանի ծիրոյ
ամպերով։ Այլ երեսուն արուեստական ծառաստանի էր շրջեալ,
որոյ կանանչ ծառոց հովանոցաց և անհամար լաստոնոյց մեջն
գեղաձիւն թարմաբեղուն ազգի ազգի նուագարանաց և հեռի անոնի
կիսաձիւն թարմաբեղուն ազգի ազգի նուագարանաց, և հեռի անոնի
կիսաձիւն ամենայն ազգի ազգի գեղեցիկ փարա-
գիս անուն Լարեն։ Ի Հարաբուլեանս Յանկարծ հրեղէն ձեռքա-
նման Ծառան փշենդիրը, և ոկսան առաղբու նման փայլիլ ցրուել
Լուսերեն առանցի նանեն ձայնեցան կայծակունք հրատոչ, և զինի
նոցա հրեղէն հովանոցն վերացաւ դէպ յերկինս։ Որ գնան լուսա-
տրվեցան։ Նորա լուսոյ որ արանելի կոյրեանէր ստեղծանն և լուսաւոր
լաստանիցարն՝ մարդկանք լի սկսան այն գեղոյ վերայ շրջել։ ԵՒ լու-
սատոյցոյ մէջն մարդիկ կիսատեղն Լիկէլոյ ազգեն նուագա-
բանաց հնչմանք և նոսանի Թագաւորաց Եղիկարվոյց ձայնքն։ Ծա-
գեալ նոցա հրեշտակաց ազգաբանն լցուն գոչեն։

Այս միջոցին կոմնարանանակ գահերի մէջ Հարաբուսան Հաստա-
բանուլեանն միրտին արքին բաժակ վանն կենաց ԻՆԳԵՆԱՆ
ՄԱՅՈՒՆ, և ապա վանն աւարելեան Պարեբարոյ վանանելի
ոչոյ հետ միասին լամերյա ամբարելին Յերդ։ Ա Հարաբան բարեբարդ
արաբ Հաստարանուլեանն՝ վերադարձ վանն կենաց նոցա ձայնակի
լով։ ԵՒ կիրեն կրկին Լաց գոհանելեան յայտնելով նոցա և արա-
նան Նոցան Լարեն Ա Հարաբանուլեան ոգորեան ամենարանուլեան և
խաղացանուլեան Բարեարարանցն, Սիրելիանանցն, և Հաղթեանցն և
ոգեն Լու երբ կանչան Լարեն Ա Հարաբանուլեան դառնալ ան-
կեանցն, ցանանց Գանձանանցն յոյանել Հաստարանուլեան Լոր
բարեհաճանուլեանն, և դարձան Գոհանարարի տունն վերադարձան ու-
գեանցն։ Լամ՝ Ամեն ազգանելով։ Սենել 'ի լոյս տեսեալ Հաստա-
բանաց ուրախանուլեանն և ցնծանուլեանն

Փետրուարի 29։ ամենայն Հարաբարան և Օ Հիսուսարան Հաստ-
Հանանարք և ամենայն բնակիչք քաղաքիս նոյն Հանդիսաւորութեանն
որով ելեալան, ժողովեցան յանդիման ամենի Գանարարոյ և լեռն
Լերոյ ժանան Լարեն Ա Հարաբանուլեանն զանաց Թափիլս գա-
զարեն Ամ Լարա հրեշտակաբերոյ տեսիլ միոյ ամենեցուն հա-
զաց մէջ։ և ամենեքեան ուրախանուլեան արտասուք յաչս ունելով
անդարար վանեն։ Գասուած բարի Հանարարն արարեալ։

Եղբ որ Լարան Լոյսերարան Բարձրանուլեանն յաջորդանուլեամբ

լուեալ Յովհաննէ քաղաքին, Հասարակութիւն Հայոց քաղաքիս՝ ոչ է
կարել զի յայնմ փառաբանս լինիցի Աստուծոյ, որ Խրով ամ-
նախնամ տեսչութեամբ առաքիչս Իսրայելոյ Թադէոս և Կայ-
սերն՝ ուրախութեամբ հիսուն քսիրել 'ի քաղաքս, և ողջամբ երթալ
'ի քաղաքէս, և կամելով Աստուածահաճոյ գրիչով նկարել զայս
հանգէսներս, զոր ոչ սեռանալի զիսին ճաշ էր քաղաքի տարի-
զիրերու մէջ, Կիրակի առաջ, Ի Հոկտեմբերի, յորում Եկեղեցին
Յառաջոյ ի Կիստարէ Սարբ Աստուածածնի Հոլանաւորութեան Տօնը,
բազմութեամբ ժողովրդեան, զոր ամենայն կրկնանց հաւաքեալ էին,
ժողովեցան սուրանալ Սուրբ և Անմահ Պատարագն Այսմիոյ և
Աբեան Գրիգոր մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի՝ Բաղարիս Աստ-
ուածաբանական Սանք կացեցեալ Եկեղեցւոյ մէջն Սուրբ Պատա-
բագի մատուցանողն՝ բուռ յառաջագոյն թնդանոթի ժողովեանն էր
Հիսուսէ Աբրահամեան Հայոց և Սպան՝ ուխտաւն և հինգ-
ամեայ Գեղարունի, Սրբազանն Գինեան Օգնեի Սրբոյ Պատարագի
դասու Հոգեորականաց՝ Քահանայիցն և պաշտօնեիցն ամենայն եկեղ-
ցեաց Հայոց քաղաքիս և արուարձանեաց՝ ոչք հրամանաւ Հոգեոր
բարեկարգութեան ժողովուր էին, եղին առանց, և կատարեցին
գոհաբանական Թասիր Աստ Հոլերը հանդիսի մէջ՝ Քահանայն
Հայոց և Ի Երուսաղեմ Հոգեոր Պարագի՝ Տէր Պարսղէղ Սե-
բեանի Պետրոսեան, Բուռնդան Հոլանաւոր Հոս, որոյ վերջին էր
մարմնաւորական ուրախութիւն առ Աստուած՝ Հանդերձ ծնողաբարեան երբ
կարգաւորութեամբ և գեղեցկութեամբ բոլոր Հոգեորականաց և ժո-
ղովրդոց, որ Ամենազորութիւն Աստուած՝ Ամենապարգևիչ և զա-
հանայն լցցի Սրբոյ Յովհաննու յանենայն ժամանակս կենաց Նորա
Նեռ ապրիլի՝ Հոգեորական գաղթ զգեստաւորեալ և պարզ ար-
եալ Ջահիւր և խաչվառաց, և բազմութեամբ ժողովրդեանն եկեղ-
ցին գալոյ էին գեղեցիկ կարգաւ և գեղանի եկեղեցւոյ դրան,
ուր որ պատրաստուած էր յառաջագոյն Հաղու տեղան առաջ վրան
կերակրելոյ հինգ Հարիւր ապրանաց Դրացուն կապան ընդարձակ էին
սեղանները չորս կողմն սեղանների ոտքեր էին եկեղեցւոյ արահի
մէկ ծայրին մինչև միւս ծայրն բանի կողմ Տէր Պարսղէղ Պատ-
կանեանն ընթերցաւ ոգեառեալ Հոմանաւ Հոս 'ի դէմս ապրանաց, որ
խնամոն՝ Եկ ինչ գիտաւորութեամբ է Հասարակութիւնն պատրաս-
տած ոչն Հացկերոյթը, որ ուտեն վայելին, և առ Աստուած ոգեթ-
ռնաւորեն վասն յաջողակ Ամենազորութեան և կենաց երկա-
բութեան Որոյ Յովսեփի, որ զկնաւոր պատճառ էր ոչն Հան-

դիտաւոր հայկիբութիւն։ Սրբազան Պատարագիչն Աղբիւրիսկոպոսն Մինաս հանդերձ բոլոր հոգևորական դասուքն որոնց այն տեղանն Խոյոյ որոնցմէն Աբեղն՝ Մնեցականքն բոլոր քոյրքն՝ հայրապետաւոր կերպիւ թեմամբ, և ուրախութիւն ապտանուքն՝ որ աղբիւրի նման բղխում էր՝ ադրատաց ազգիրէն, կրոց էին տալու, թէ որչափ գրաւել էր նոցա սոյս Հաստատութիւնն բարեպատութիւնն դրդիչ։ Աղքատքը, ադաչանքը և օրհասական ադաղակը՝ իսահանման՝ ի միտն թէ մեկ անգամ՝ ուռում՝ էին, հինգ անգամ փաստիին ասալ Կատուցց և օրհնում էին Ծադաւորին, Խոստաւորն Աստուծոյ, և Նորա՝ եկած և գնացած Հանապարհը։ Զանազան տեսակ կերակուրներ՝ ստատ բերիում՝ էին ոչ տեղանց։ և գինին՝ անդադար մատուցանվում էր նոցա առանց չափու։ Աղքատներքը կշտացիոք յուզեցած գնում էին, նոցա տեղը գալիս էին ուրիշ, և սոյս գիտիս գալն և երթալն տեւեց մինչև՝ ի իւր գիշերը։ Կատարիչը սոյս տեսարանի անկոնջ աշխատում՝ էին, որ նոր եկամուտներն եւ ոչնչանալ յանվեան, որոնց գնացած հանին։ Իշխանքն ուրատատրում՝ էին, և ազգատարն որպէս հիւր մնալում էին։ Այս կերակրված աղքատաց թիւն կհասանէր մինչև 2000հոգի, որ մինչև՝ ի մուտ գիշերայն վայելում՝ էին Հաստատութեան որդանութեան շնորհն։ Սա էր կէս գիշերն, կեռ ես քանում՝ էր մտալիչեան խատկցութիւն, որ չեռ էին գատնում այն տեղատանին, ուր որ բարեկարգ ձեռն հատուցանութեան բաշխում՝ էր ոչորդութիւն սոյս օրինակու հատարակաց ուրախութեանց։

Իշխանքը որ մնացած էին հատարակութիւնքն թէ Կոյսերայն Յառանդի գաղտնեան՝ ընդառաջ երանելոյ ադաչաւ, թէ միւս օրն հանդիսաւոր ընդունելութեան ժամանակն, թէ հատարակութեան ընթերցաց հանդիսի բարեկարգութեան պատանառաւ, և թէ սոյս Կատուցց ծահանց հայկիբութի կարգադրութեան մասին, էին տրա Հաղարս էան Գրուն։ Օ աբարիոյ Գուրգենեան Ենոյանք Բաղարակեան Հատարակութեան, Սարգիս Աղեխսանեան, Յոհան Սիրիմանեան, Գրիգոր Թամամշեան, Գաբրիել Շաղինեան, Սահակ Սարգսեան, Գեորգ Վիրաբեան, Գրիգոր Դաւիթեան, Գրիգոր Շաղինեան, Սարգիս Սարգսեան, Լուսաբատ Հիլիթեան և ոչք։

Այս տեղ կգտնեմք այն մասն օրինակն, որ խոսկցան Տէր Գաբրիել Պատրիարքեան

Տէր պահէցէ զմեզ և զքեզ յաւիտեան։ Սաղմ. ԺԲ. 8։

Օ՛ մեզ, կարեմք ասել զ՝մի ազգ Հրեայսն, յայսմիկ ժամանակս յորում կուռապաշտեմք զուրբ խաչին յիշատակ շնորհաբեր։ զաղօտեան կրկին Պաշտեսարեանսն Խաղբուլիանն՝ի քաղաքս, և ազգասիրեալքս Կարա՝ի Սերբիան Խաղբուլիանն՝ի քաղաքս, զոր՝ի սաղմոսերգու մարգարէին ասանիմք, թագաւոր, յաւ քան զայն, զոր՝ի սաղմոսերգու մարգարէին ասանիմք՝ քան Աստուծոյ և Ամ։ Տէր պահէցէ զմեզ և զքեզ։ Հրա՝մ ասասցէ՝ քան Աստուծոյ և Ամ։ Տէրանց Տերանց կարեմք յանձն առնել գմեզ և զքեզ։ Ամէն։ Ամէն։ Ամէն։

Զարդ Գրոց Հրամանաց։ Ոչ ոչինչ գոյանէ՝ զոր էրանէ յանէրեանց և էրանէ զաւարն։ Որոյ գոյանան երեք ոչոչս

նեէք առ դարձապարտս. Լորս Ընդն ազգոցին փողոց և Թմկիսոց ձեր-
բոց՝ ակոսմ էր 'ի լանքս Լորան 'ի պարզ և 'ի գեղջուկ նուազարան
ձեր՝ հնչէր բաղատ եռանդարան մանրանուագեան ձեր՝ առ Պիտոյ-
տանան գահ Օգոստոսեան Պոյտեղաքեան Լ.ին՝ ընդ էր գոհա-
լան հոգւոյ ձերոց ոչն պարպացուցակ էր ուղղաբեան արանց ձերոց,
զոր պատուաստ եկեք՝ արեամբ ջաղ՝ կենաց և դպրեաց հոնդերձ՝ վասն
Լորս զոհել ուրախութեանք։

Լա ծանուս յոյսոնագեան՝ զի ուրախութիւն ձեր և հրճուանք էին
ընդ՝ 'ի ցուցանել Լանս զարպարատուց ոչ և զանկեղն հպատակու-
թիւն ձեր. զարդ կամեալ յոյսանել Լանս զկրանեալ լինելն ձեր 'ի ընդհան-
ուն Տիրութեան. և ասելոցն ստուգութ զրեալ 'ի ստեղանս հո-
գւոյն Հաստատուելութիւն ձեր։

Ամենեցուն ուրախ ընդունք՝ և ցնծացեք 'ի հոգիս ձեր, և դոհացեք
զ Աստուծոյ, զի ամենայն գոյնք ձեր, և ամենեցուն յոյսանութիւնք
ցնծմամ եռանդեան արանց ձերոց՝ եղեն ընդունելի 'ի ընդհան Լորա-
գինչեան ընդ ձեզ էր, որքեանց զձեզ՝ զարդ հաստատութիւն ծառայու-
թեան 'ի յոյժ՝ հեռացեալ 'ի ձենէ՝ ընդ Լոր տարաւ զ ինչասակ մանրանութեան
ձերոց, և զրոյցն հաստատեալս, զոր ազգայնոցն անանդ ընդունեալք՝ 'ի զարդ
և բանարանս խորհուրդս ցոյանեցէք Լանս։

Այլ մեռանելի նորէք զնոյն, ո՛չ հանցէ 'ի մեռանելոյ ընտրեալս
մեր թիւն ձեր. զի ամենայն հաստատութիւն ձեր բարդեալ էր Լանս։

Այլ զարկանելն Լանս փառք և զարդ. իրանարարութիւն Լորա էին
ձկանիք. Մեռանք և զարկ մեռանելութիւն են Լորա, 'ի նոր ամենաց
Խրոց։ Անդ էն անդ. 'ի ծնողեան Լորա՝ փառք և մեծութիւն ընկա-
լան զ Լոյս Միոյ նոր բարգաւելութեան ազգոց և ազգաց ցնծան ընդ
ընդ գոնուն Լորա Գահ և Թագաւորութեան են զարդարանք ան-
ուանց Օհոգոց Լորա Պատարագեան ազգաց՝ 'ի Լերս հաստատեալ
լինել Լանս 'ի ծառայութեան Լորա։ Ուրբ է ամենայն թիւն հարբոց
հազարաց և բիւրոց բիւրուց մարդկանեան Լոյս յարատեալն մեծու-
թեան անդ, զոր ամենայն ծկրանեանց ուղեցեալք ընծայեցիք Լանս, նշմարեցէք
զձեր հոգւոյս առ Լոյս զնեցեալն Թագաւոր, որոյ սիրոյ ձեր և մեծ
ամենայն ներդրութիւնք նոցա՝ զարդ ծառայ իմոց 'ի բուրմունս
սիրոյ և հաստատեալ եղեան երանելին առ Լոյս։ Լա հաճեցա յոյդ
բարբառեալն անուշեց, և բռնալիս ընդարձակս գնա՝ զարդանել 'ի զարդարա-
զարդ Հոգի։ Զանեանս՝ զի գոյանեանեան գարեստ Խաչ. զ
շրջագոյ զարդ ձեր, զոր յանշանակաց գրեցս ձեր՝ զարդարութեան սիրոյ
և հաստատելութեան առ Թագաւորն և առ Թագաւորութիւն

Երդս։ Այս ծանեալ՝ զի գոլ սրդարձեալ զմիշտակս երկնեկ
հանեալս ձերոյ, կամիք տարտղեալ Լամն թէ երկնեկ եք և զոր
ընդ Հզօր և ոգեղման Պարկեանսս Հոգ Երդս, զարկս Հայնմ ձերս,
ընդ ձեռամբ Տիրանոյ, Աբգարու և Տրդատայ։ Կա ծանեալս, զի
գոլ կամիք յուսանել Լամն զանգամ. Հարկանալ թէ ձեր վասն
այն առաւել, զի Տանմոյք ձեր հանդերձեալք երկնանման են զարգա-
լեալ. զի Հաւատոյ Պարկեանսկան զարդք ի միջի ձերում ան-
խախտեն Օտանեալս. զի գոլ կամիք անարատս շրթամբք բարգան-
նալ Լամն թէ հոգեանձեալ ե վիճակ ձեր քան զարդանց յերդարդ
ձերոյ երանելեաց զարդարդ զարդ Պարկեանսն։ Ինչ Աբգարդ թեանս։ Ինչ Կա
ե գոյն, զի գոյք ի միոյց ամենայն բարեբարդութեանսն զարս ունիք,
վերադրն զանանիքս գոյն, զի Կա քանիցս ազգեցս Ի ինքն Երդս(12)
և երկնանութեան ձեր ելանէ կատարեալ, և ուրախութեան ձեր լցեալ(13)։
Խորհեցարդ զերդս Իսկ խնայեալս, զի հարիք ձերոյ բարգաւանեալ բարձ-
նաց յարդել տեսանելոյ։ Երդս, և ընդհանրապէս զանազիս յանձն Երա-
նաւոր վարդեանն, և ասեն զ՝Կա տարարեալս, որոյ զարդանիրդքն ան-
ման երանեան զարդարեալն Պարկեանս. տա Դէպ ուրեն (14) Կամ զմի
Կաղմանարդանն՝ միւն ունեալ՝ Երանեցս՝ զերանս տա Դէպ (15)։ Կամ
զանն ետ զկանէր, զի զարդ ս՝ Հանարդանեանք խնդրել զանն, ամենարդ-
լով՝ զի Կամ զարդանն հանարդեալ Երանարդանն (16) զի Կա երանարդ ի Հա-
ղ, Ի ինքն յանանարդն յայս. զարդանեալ Նոգանց ի զարդանարդս՝ Երանարդ տա
Հարդ։ (17) Կացս մեարդ Կամ Երանեալ տա Հարդն Կարդ տա Հարդ Դէպ։
(18) վամարդ և բանեալ միմեանարդեան զի հանարդանարդեալ ժանան
Հարդանան բանեալ, զարդանարդ բանալ զարդանեալն, զարդանս Պարկեանս
զկա երանարդ տա Հարդ ասաց՝ թէ Ես ես Ինչ Եմ զանանարդ տարդս, (19)
զարդ երանարդ Պարդանն Կարդանն Հարդանարդանն Պարկեանարդանն, զի զանանարդ
Լուրդ Կարդանարդն Ի հանարդանարդեան զարդանալ զարդանարդ
հանարդանարդեան զարդանարդն տանարդանարդ Հանարդեան երդ
Ի տանարդ՝ ձեր՝ ի՞նչ Հարդանարդոյ երդարդ, զարդ զարդանարդեալ և
ժարդանարդ զարդանարդեալս տարդանարդեալ Կարդ, ժարդ
զանարդ՝ զարդանարդ Պարդեանն Տեարդն՝ զի կատարդեալ զ զմիշտակ
անանարդեալն ունիս և երկոյ Երդս, խնդարդեալ ցանանալ զանարդ արդանց
մերոց առանձն տանարդոյ Անանարդարդեալն, զարդարդանարդ Զարդարդ
Հարդարդ արդոյ և Տեր տանարդոյ Աստուած, առաջին զամենարդարդեան
աղ. ու, և լեր՝ զարդարդեան Հոգեանարդ Օրդանարդեան և Կանարդեալ
Կարդանարդ մերոյ, և Զանարդանարդ Տեարդեարդարդեալ Զարդարդ Հանան
Երդս, Երդեն Կարդանարդեան Զարդանարդեան Կարդանարդեան Աստուած

զ-ամ՝ ԱԼԼԵՍՈՒՆԴԻ ԱՌԻՄԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ, և լեր նմա պահապան
'ի ասուն և 'ի գերեալսն 'ի հասել 'ի ասա, 'ի գնալ 'ի ճանապարհս, 'ի ննջել և 'ի յառնել
զի թէ երթիցէ սատանայն (20) Հրեշտակքդ Քոյ պատուիրեսցէ՝ վասն Հոգոյն
զի պահեսցեն զՔեզ յամենայն ճանապարհս։ (21) Եղարս զի 'ի քարանձաւս քեզ
եմուց ընկալցին զՔեզ, զի թէ երթիցէ հարցէ զարքն սատանայ 'ի վերայ
երկնից և տարցէ գնասցէ Քեզ, և ասա սատանայի զարքն և զանիրաւոյն
Տէր՝ աստուած և զանիրաւսն խոցեցարարիեան տս, որ երկնչի Քոյոյ ճանապարհս
հոգոյ ասելոյ։ (22) 'ի երկնաւորս քեզ ընկալցի զՔեզ, և 'ի վերայ ինոցս քարս
քարեցեն զՔեզ։ (23) Աստուած զօրութեանց դու քեր Հոգոյն ուղղեսցի
կեաց և աւանդեսցի՝ որպէս զինեալքդ Խորհրդոյն՝ սիրեմ անդր 'ի ասուն
և սիրեմ զասուդ 'ի գերեալսն։ (24) Տէր Աստուածդ՝ որ 'ի քեզ ունիս
զանիրաւ թագաւորդ և ամենայն իշխանաց, քաղաքացդ զանիրաւ Օգնասա-
զանց Ծնողդ Նորա՝ ԱՌԱՏԻ Գայսեր ԱՌԻՄԻ ԱՑ ՊՇԻՆՈՎԻՆԻՆ։ զի
որպէս մինչև ցայժմ հեղեալ է յաղգս մեր զինարհս ողորմութեանն Խրոյ,
հանդերձ և յայսմհետայ եւս զնոցն ասպատեսցի 'ի վերայ մեր բնակիչ
լոյս յիշ հանանեաւ ծածանցի զամենայնի Նորա Թագաւորացդ Տէր
և զանիրաւ Ամենատեսիչ Աստուծոյ Նորա, զի որպէս ասպիսաձեւաց ուրա-
խութեամբ ընդունայ զանիրաւս մեր, հանդերձ և մինչ քաղաք աւրդ
հոգեսցի 'ի ջնջմանեանց հպատակութիւնս մեր, որպէս հոգեղուկաց
որպէս ինքնինեաւոր զանիրաւեանցն՝ ամբառնամք զքիւս մեր և զձեռս
առ Քեզ Աստուած և Տէր և Արարիչ և թագաւորս, և տուիր
դու պարգեւ զանիրաւ և զՆոր՝ յաղագս հնգեն յանիրաւեան։

---

(1) մատ. խբ. 27։ (2) ասաղ. ժբ. 7։ (3) ժբ. 6։ (4) յոյն. ա. 14։ (5) ա. յոյն. ա. 4։ (6) ասաղ. Լ. 10։ (7) զուսի. ժ. 28։ (8) յոյն. ը 56։ (9) առաք. (10) զուսի. 1։ 78։ (11) մատ. իե. 21։ (12) յոյն. ա՝ 14։ (13) յոյն. ա. 29։ (14) զուսի. իդ. 29։ (15) յոյն ժդ. 28։ (16) զուսի. իզ. 20։ (17) յոյն. ժզ. 28։ (18) յոյն. ի. 17։ (19) մատ. խբ. 20։ (20) ասպիսանեարս (21) ասաղ. Ա. 11։ (22) առաք. Ե. 17։ (23) ասաղ. Ա. 4։ (24). եբր. ժդ. 12։

ՏՊԻՍԱՆ։

Печатать позволяется
Тифлисъ. Ноября 11 го. 1850 года,
Цензоръ Священникъ І. Орбели.

Հրատարակեալ Հայոցս Լուսաւորչի Տ. Գրիգոր Պարսկանիանցն.
'Ի Տպարանի Տեառն Գրիգորիսի Պարսկանիանցն։